

„Църковенъ Вѣстникъ“

пализа всѣки петѣкъ
той има прѣзъ годината и три
приложения — по 1 книга отъ
4 печатни коли за всѣко
четиримѣсечие.

Годишната цѣна на „Църко-
венъ вѣстникъ“, заедно съ
трите приложения, за България
1 левъ, а за странство 13 лева.

Единъ брой 15 ст.

ЦЪРКОВЕНЪ ВѢСТНИКЪ

СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ

СЪ ТРИ ПРИЛОЖЕНИЯ ВЪ ГОДИНАТА.

Абонаментътъ е годишенъ и
— всѣкога прѣдплатенъ —

Всичко, относещо се до вѣст-
ника, се изпраща до админи-
страцията на църковенъ вѣст-
никъ* въ г. София.

За обявления се плаща за първи
пжтъ по 20 ст. на редъ съ
гармонитъ, за всѣко повторени
по 15 ст.

Неплатени писма не се при-
маатъ — рѣжониси за седмичното
издание не се повръщатъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Една стогодишница. — 25 Ноември 1806 — 25 Ноември
1906. — Д.

Френскитѣ училища на Истокъ.

Кириакодроміонъ-софрониецо отъ Софроні Врачански. — М.
Московъ.

Работата отъ материалистическо и християнско гледище. —
Прѣв. — Zs. —

Изъ допискитѣ.

Църковна и обществена лѣтописъ:

I. Вжтрѣшенъ отдѣлъ.

II. Външенъ отдѣлъ.

Обявления.

Една стогодишница.

25 Ноемврий 1806 — 25 Ноемврий 1906 г.

Прѣди сто години, въ началото на ми-
налото — XIX-то столѣтие, Българския народъ
бѣше дълбоко заспалъ въ своето историчес-
ко битие. Повиквания, които бѣхъ сторили
Рилскиятъ иеромонахъ Иосифъ брадати и
Хилиндарскиятъ иеромонахъ Паисий, бѣхъ
дошли и заминали прѣзъ тъмната и мрака,
като свѣткавични проблески прѣзъ нощния
мракъ, а мрака си остана все тѣй гжстъ,
все тѣй непроницаемъ. Цѣли петдесетъ го-
дини бѣхъ се изминали, отъ тѣзи повиква-
ния, когато се яви новъ апостолъ на слово-
то народно, новъ будителъ на народната
свѣсть, новъ пророкъ на нашето историчес-
ко битие.

Даскалъ Стойко Владиславовъ, сетнѣ попъ
Стойко, а най-послѣ епископъ Софроний Врат-
чански, е пророка, който е виновника на тая
стогодишница, която българската култура,
българската печатна книга, българската ми-
сълъ ще празнуватъ утрѣ на 25 Ноемврий.
Прѣди сто години епископъ Софроний Врат-
чански напечата своя многогодишенъ трудъ
подъ заглавие „Кириакодроміонъ“ или „Не-
дѣлникъ“ съдържащъ поучителни рѣчи въ
недѣлни и празнични дни, написанъ на про-
сто българския говоримъ езикъ, която книга
стана и остана извѣстна съ името на автора
„Софрониецо.“ Каква грамадна разлика меж-
ду тия двѣ епохи. Душата на човѣка и на
българина-православенъ се пълни съ прият-
но удоволствие и умиление, като се обърне

на назадъ и види извървения пжтъ, като
сравни: какво сме били въ 1806 г., когато
блаженопочившия епископъ напечата своя
„Кириакодроміонъ“ и съ него пустна трета
лжча отъ просвѣщение и свестяване въ
срѣдата на оная гжста тъма — и какво сме
сега. Тогава бѣхме народъ, дълбоко заспалъ
въ своето историческо битие, безъ свѣсть
безъ история, безъ училища и литература,
безъ родно духовенство и интелигенция, а
днеска: народъ пробуденъ и жизнѣдателенъ,
народната свѣсть пробила не само въ Ду-
навска България. нѣ още по цѣла Тракия, и
по цѣла Македония; дори и на границитѣ
на Тесалия, при Олимпъ нашия народъ вече
съ скжши и прѣскжши жъртви, съ мъчени-
ческа смъртъ отстоява своята народностъ,
отстоява своята българска култура; днеска
имаме своя независима българска Църква
съ достойни архиереи и свещенослужители,
които носятъ крѣпко кивотъ завѣта, прѣ-
даденъ отъ Иосифа, Паисия, Софрония, Не-
офита и цѣла редица дѣйци и дѣлателие;
днеска имаме училища, на които нашия уни-
верситетъ блѣщи свѣтло като свѣтла корона
на нашия напредкъ; днеска веригата на
печатнитѣ книги, която се начина съ „Кири-
акодроміонъ“, е дълга и прѣддълга, та опасва
широкото наше отечество; днеска имаме ин-
телигенция, която носи побѣдоносно лжчитѣ
на културата българска отъ Дунава до бѣло
море и отъ Черно до Олимпъ; днеска най-
сѣтнѣ, имаме българска държава съ князь
и родна войска.

Да, всичко това е прогресъ, направенъ
въ единъ периодъ отъ сто години, и тоя
прогресъ се дължи на такива скромни по жи-
вотъ нѣ велики по своитѣ дѣла дѣйци, ко-
ито работихъ съ себеотричание безъ никак-
ви претенции за награда, слава и почитъ. И
днеска, когато чувствува българския народъ
тая стогодишница, не може да се не обърне на
назадъ и да види: що сме били, а що сме
сега, и да се поклони съ благоговѣние прѣдъ
паметята на тия дѣйци, отъ които единъ е
епископъ Софроний Вратчански. Заслугитѣ
на тоя нашъ дѣецъ ние не излагаме тукъ, за-
щото туй е сторено на друго мѣсто въ Цър-
ковенъ Вѣстникъ. Тукъ, ще изкажемъ само

ония мисли, които така заповѣдателно ни се натрупватъ при великия спомѣнъ на великия труженикъ. Днеска празнуваме стогодишницата на българската книга, до година ще празнуваме хилягогодишницата на българската книжнина; въ 1910 година ще празнува 75 годишницата на българската основна школа; въ 1912 година ще празнуваме 150 годишницата на българското възраждане, на българската история; въ 1924 год. ще празнуваме стогодишницата на нашия *букварь* и пр. пр. *оазиси*, където българската мисълъ ще отпочине и ще се подкрѣпи съ нова енергия и съ нова сила за понататъшна плодотворна дѣятелностъ изъ пѣтя на българската култура. За всичкитѣ обаче тия тържества на културата и мисълъта българска сѣ виновницитѣ сж били служители на българската църква — значи българската Църква всекога е вървѣла на чело на българския народъ, чистила е прѣдъ неговия духовенъ, националенъ и културенъ пѣтъ, който бѣше покритъ и обрасълъ съ трънѣе и гложе, и крѣпко е остоявала за народа всичко благо, културно и идеално. Други мисли ни се натрапватъ при спомена на тия тържества: нашето отечество почна да се краси съ много паметници, нѣ паметници, които да овѣкочаватъ напрѣдъка на нашата култура, на нашата мисълъ, които да служатъ като жива история на нашата учаща се младежъ, липсватъ и съвършено липсватъ. А колко мощно бихж заговорили тия паметници на нашата младежъ. Каква ярка светлина бихж пуснали тѣ върху пѣтя на ония наши млади, които се скитатъ изъ тъмата и мрака!

Св. българска Църква, като привѣтствува съ своето майчино „Осанна!“ тия тържества, посрѣща ги съ своитѣ благословения и ги изпраща съ своитѣ молитви къмъ Бога, като всели въ селинията на праведнитѣ всичкитѣ блаженопочивши дѣлатели въ вертограда Христовъ и народенъ, да низпосле Своята благодатъ надъ богопочитателитѣ, а своята свѣтлина на вѣрата върху заблуденитѣ синове наши, та да могатъ да съзнаятъ и видятъ, че само оная култура е трайна и здрава която се зижде върху Религията и която се споява съ цимента на религиозно-нравственото възпитание.

Д.

Френскитѣ училища на Истокъ.

Въ София, Пловдивъ, Ямболъ, Бургазъ, Варна и Руссе има отворени въ сегашно време мъжки и дѣвически училища, въ които управлението и обучението е повѣрено на лица, принадлежащи на папичашки калугерски ордени. Мнозина отъ нашитѣ простодушни съотечественици, заблудени отъ мисълъта, че тия училища стоятъ по високо отъ нашитѣ, въ които нашти върлуватъ лич-

ности съ порочно поведение и крива посока, настаняватъ дѣцата си тамъ съ надежда, че тѣ подъ ръководството на папичашкитѣ калугери и калугерки ще дообиятъ образование и възпитание, каквото не биха могли да намѣрятъ въ нашитѣ училища. Това заблуждение се поддържа и отъ нѣкои гламави наши случайни сановници, които безогледно плѣщятъ, че и дванадесетъ дѣца да бѣха имали все на папичашки калугери наставници биха ги дали за обучение и възпитание.

Не таково мнѣние иматъ за тия училища самитѣ французи, които ги поддържатъ. Въ французкото народно събрание станали сериозни разисквания по въпроса, че тѣ не се намиратъ въ добро състояние. За да се установи истината по тоя въпросъ, французкото правителство възложило на г. Marcel Charlot, главенъ инспекторъ на народното просвѣщение и директоръ на писалището на министра на външнитѣ работи, да посѣти официално всички тия училища и му прѣдстави слѣдствието отъ ревизията си. Изложението на г. Charlot е обнародвано отъ французкото правителство въ „Официалния вѣстникъ“ отъ 26 миналия октомврий. Отъ него извличаме най сжщественитѣ му части и ги прѣдставяваме тукъ на вниманието на читателитѣ на „Църковенъ вѣстникъ“.

Господине Министре, въ съгласие съ министритѣ на народната просвѣта и на търговията ни направихте честта да ми възложите мисията да отида и изуча тамъ на мѣсто условията, при които дѣйствуватъ французкитѣ училища въ истокъ.

При обиколката си посѣтихъ подредъ училищата въ Александрия, Каиръ, Фаломъ, Портъ-Саидъ, Яфа, Иерусалимъ, Кайфа, Акя, Бейрутъ, Дамаскъ, Смирна, Цариградъ и Одринъ или всичко 116 училища.

Начевамъ отъ училищата, които управляватъ калугерскитѣ ордени отъ двата пола, защото тѣ сж най-много.

Метода и духъ на обучението. Обучението въ училищата на калугерскитѣ ордени не е нито привлѣкательно, нито живо, но се ограничава на застарѣли и негодни вече методи, като си е поставило за задача да упражни машинално повече паметта, отколкото да развие ума и разсъдака на ученицитѣ. Грамматиката се прѣподава само теоретически. Историята не е друго, освѣнъ, едно лѣточисление. По какъвъ начинъ се прѣподава География доказва това, че чухъ 7-8 годишни дѣца, които едвамъ бълтаятъ французкия езикъ, да изреждатъ Европейскитѣ столици, безъ да знаятъ, що е Европа и какво значи думата столица.

Литературата въ голѣмитѣ лицей на изуититѣ, лавариститѣ и фрероветѣ се прѣподава слабо. Ученицитѣ не се занимаватъ съ самитѣ писатели, а изучватъ на изустъ само съдържанието на извѣстни тѣхни съчинения и разсъждения по тѣхъ чужди. Тѣ сами не проявяватъ никакъвъ самостоятеленъ трудъ, нито изказватъ свои лични разсъждения. Възприематъ само готови мнѣния и ги изучватъ машинално на изустъ. Съ други думи, при изучаването на литературата се прилага сжщата метода, съ която се изучва катихизиса и священното писание — истината се налага на ума отъ вънъ.

Присѣтствувахъ въ много изуитски лицей, когато се даваше много любопитното прѣдставление, — така нареченитѣ словопрѣния. Двама ученици, повикани отъ учителя, се явяватъ на срѣдата. Единъ отъ тѣхъ държи

парче хартия, изкарано отъ едно панерче, и прочита заканително първия въпросъ. Другиятъ отговаря побѣдоносно. Послѣдватъ нови питання и отговори все съ сжщата театрална метода, но всичко това: изрази, движения и витийски огънь сж отнапрѣдъ наредени и скроени. Тукъ нѣма два ума единъ на други противни, но двѣ памети, които отговарятъ една на друга. Въ всичкитѣ тия училища учителтъ се обръща съ питаннята си къмъ единъ само ученикъ; останалитѣ ученици отъ класа никога не взиматъ участие въ въпроситѣ, за да обяснятъ нѣкоя тъмна точка или за да хвърлятъ свѣтлина върху една истина. Колкото пъти ми се случи да задамъ на единъ ученикъ въпросъ по начинъ необикновенъ за него, всѣкога се смѣсваше учителтъ, за да го поведе, и често пъти дори подземаше думата, прѣди да проговори ученикътъ. Много пъти моитѣ въпроси съвсѣмъ не въздвигиха учители и ученици. „Не сж го учили това, не го знаятъ“, бързаше да каже учителтъ, когато азъ съ запитвания нагодени да възбудятъ вниманието на дѣцата, даказвахъ, че при всичко, гдѣто не бѣха учили това или онова, тѣ го знаяха.

Другадѣ, кога разпитвамъ дѣцата за употребяванато въ домоветѣ имъ освѣтление, учителката калугерка се смѣсваше, за да каже: „Господине, това, за което питате, нѣма го писано въ книгата.“ Въ едно училище помолихъ учителката калугерка да разясни една страница, която дѣцата не разбираха. „Господине, ми отговори тя, азъ не обяснявамъ текста, защото това изисква много врѣме.“

И обучението въ прочита дори е една мъртва форма. Въ много училища всѣка ученичка прочита само единъ редъ, и слѣдъ това калугерката звѣни и прочита подзема друга ученичка, така че една ученичка никога не свършва едно прѣдложение, а често пъти бива прѣсичана въ срѣдъ думата и не може да разбере, какво е чела.

Гимнастиката се прѣподава добрѣ, но хигиената и чистотата сж занемарени. Къпанieto е неизвѣстно въ училищата на калугерскитѣ органи. Въ пансионитѣ при тия училища банята или е изоставена безъ употребление, или повечето пъти никъкъ я нѣма. Директорътъ на едно училище, комуто исказахъ очудванието си за тоя недостатъкъ, ми отговори, че на баня били водѣни ония само ученици, на които се налага това отъ лѣкаря. Не можахъ да го убѣдя, че ходението на ученицитѣ на баня трѣбва да е общо правило, а лѣкарътъ да се намѣсва тогава само, когато ще стане нужда да се запрѣти това на нѣкой ученикъ. Немарата за тия грижи къмъ тѣлото въ училищата на монашескитѣ ордени произлиза за съжаление отъ причини мжно излѣчими.

Правственото образование, което се прѣподава чрѣзъ религиозното обучение, се ограничава съ сухи и мъртви въпроси и отговори — н. п. що е суевѣрие? Що е магия? Що е мълчеливо баене, и що явно? и пр. Трѣбва да прибавя, че се поддържатъ нѣкои привички, които сж насочени, за да удавятъ или поне да извратятъ чувствата на достолюбието и правотата на дѣтето. За тѣлесни наказания имамъ само два случая, единъ отъ които достигна до углавно прѣслѣдование. Ала съмъ принуденъ да удостовѣря, че разчетътъ, лукавството и лъжата вмѣсто да се клеймятъ безъ пощада, напотивтъ тѣ твърдѣ често се срѣщатъ въ взаимнитѣ отношения

на ученици и учители и имамъ право да прѣдположи човѣкъ, че тѣ сж присѣщи на училищата на ордентѣ. Напримѣръ баща протестантинъ се оплакалъ на директора на единъ иезуитски лицей, че насилствено карали сина му да взема участие въ католишкото богослужение, когато сина ми казвалъ той, като инославенъ не може до изговаря вашитѣ молитви отъ сърдце. „Не вреди“, отговори калугерътъ директоръ, „нека се приструва, че се моли съ устнитѣ си, а съ ума си нека блуждае другадѣ.“ Въ сжщото училище единъ ученикъ заявилъ, че му било запрѣтено отъ баща му да взема участие въ една игра. „Бащата не се намира тукъ, отговори учителтъ, и никога нѣма да се научи, че ти си игралъ.“ Отъ едно друго иезуитско училище изключили единъ ученикъ за погрѣшка, станала извѣстна отъ едно негово писмо, което единъ неговъ другаръ украдналъ и прѣдалъ. Ученикътъ запитанъ изповѣдалъ искрено грѣшката си. Но иезуитинътъ директоръ билъ помоленъ отъ мнозина да прости на ученика сторената му грѣшка. Съгласилъ се съ условие, че той ще откаже, че е написалъ писмото. Ала ученикътъ не се съгласилъ да изкупи погрѣшката си съ лъжа, за това и трѣбвалъ да напустне училището.

Подробно изучаване на древната и срѣдне вѣковна история, прѣподаване отъ всички философски прѣдмети само на логиката и отъ нея само отдѣла за дедуктивния силлогизъмъ, пространно изучаване на риториката, поради което синове на търговци, петимни да получатъ дѣцата имъ практическо образование, сж принудени съ мѣсеци да се занимаватъ съ животописанията на Remy Belleau, на Baif и на Jodelle и съ разбора на съчиненията имъ, безъ да сж учили и единъ дори стихъ отъ тѣхъ — ето това е остарѣлата и суемѣдренна метода, която, прилагана отъ училище въ училище и отъ лицей въ лицей, ни дава правото да прѣдполагаме, че подобно съвършено незачитане на развитието, до което е достигнала днесъ педагогическата наука, става прѣдумишленно. Това прѣдположение се потвърждава и отъ обстоятелството, че нѣкои отъ тия училища, особено ония, що управляватъ иезуититѣ, не искатъ да се подчинятъ на никакъвъ контролъ отъ страната на държавата. Въ Бейрутскиятъ иезуитски лицей, който получава субсидия отъ министерството на външнитѣ работи, не ми се позволи да отида понататкъ отъ приемния салонъ. На моето настояване да посѣти класоветѣ директорътъ отговори, че уставътъ на ордена му не му позволявалъ да приеме пратеника на французкото правителство. „Прощавайте, казахъ, като не можахъ да се въздържа. Не Ви е позволено да приемите пратеника ли или паритѣ? (L'agent ou l'argent?)“

Цѣль. Тоя въпросъ съставлява най-деликатна точка отъ задачата на училищата на монашескитѣ ордени на истокъ. Нѣкои отъ тѣхъ открито изповѣдатъ, че иматъ за цѣль да разпространятъ папизма между християнитѣ на истокъ. Интересуваше, прочее, пратеника на министра на външнитѣ работи да провѣри, да ли и училищата на тия ордени служатъ за такава прозелитическа цѣль и, слѣдователно, да ли французкото правителство поддържа материално подобни прѣдприятия. Прѣгледахъ внимателно учебницитѣ и публикациитѣ на училищата, разпитахъ некаголици, както в родители, които узнахъ, че сж отеглили дѣцата си отъ училищата на монашескитѣ ордени слѣдъ тщателно разслѣждане достигнахъ до за-

ключението, че къмъ прозелитизма е насочена най напредъ общата организация на учебната система на тия училища и на правилниците, по които тѣ се управляватъ, а подирѣ и пропагандическитѣ усилия на самитѣ лица, които работятъ въ училищата. Нѣкои монашески ордени, н. п. изузититѣ (не споменувамъ асопциониститѣ които и на истокъ продължаватъ своята си политика) упражняватъ такъвъ бѣсенъ прозелитизмъ, щото прѣминаватъ всѣка граница на благоразумие. Директорътъ на едно мирско училище прочелъ едно писмо отъ единъ иезуитинъ учителъ до сина на едно иновѣрно лице. Въ това писмо иезуитинътъ пишеше слѣдующето: „Сѣмейството ти и жената ти, ако се оженишъ, ще се противятъ на нашитѣ планове. Но ако имашъ твърдото рѣшение, както се надѣвамъ, да станешъ католикъ трѣбва да прѣзрѣшъ тия съпротивления. Една госпожа завежда при сѣщия директоръ двѣтѣ си дѣца и му казва „не искамъ вече клерикални училища. Ще повѣрватъ ли, че искатъ да отклонятъ отъ бащината му му вѣра по-голѣмото и че клерикаленъ учителъ му е писалъ на скоро: „скривай писмата ми отъ сѣмейството си?“

Нѣма съмнѣние, че въ тия факти ясно се проявяватъ прозелитически крайности. Не казвамъ, че е справедливо да се вади отъ тѣхъ заключението, че тукъ има едно непрѣклонно и отъ напредъ прѣдначертано и съ общо съгласие прието дѣйствие, защото това би било равносилно съ едно систематически организирано злоупотребуване на довѣрие. Но да се прѣподава историята по духъ изключително католически, да се възхвалява отмѣнението на Нантския указъ като дѣло прѣкрасно, да се характеризиратъ Волтеръ и Русо като разпространители на най-пагубни религиозни и социални идеи, да се жертвува чрѣзмѣрно много врѣме на религиозни служби, да се каратъ на сила да присѣтствуватъ на тия служби всички ученици, да се наляга на послѣднитѣ плащането на доброволни божемъ пожертвувания въ полза на католическата пропаганда, да се учреждава училище, прѣдзначено за прозелитаране на еврейски дѣца — всичко това съ безбройни други още обстоятелство отъ подобенъ же характеръ съставлява едно цѣло, което до очевидность доказва, че тукъ имаме работа съ една прозелитическа система. Отъ горнето ясно се разбира защо, при всичката благосклонность, съ която се отнасятъ нѣкои католици къмъ училищата на монашескитѣ ордени, у всички други повече и повече се усилява чувството на недовѣрието къмъ тѣхъ. Така че както казахте и Вие, Г. не Министре, отъ трибуната на сената, тия училища се подозиратъ въ прозелитически дѣйствия дори и тогава, когато се назятъ отъ подобни дѣйствия. Че училищата на монашескитѣ ордени привличали всичката учаща се младежъ или поне католишката, това не е вѣрно. Налага ни се, слѣдователно, да дадемъ на француското на истокъ учебно дѣло нови органи, отъ които има нужда, органи съответствени на мѣстото, годни за съврѣмения социаленъ животъ, и способни да противостоятъ успѣшно на нашитѣ съперници.

Училищата на католишкитѣ монашески ордени не могатъ вече днесъ да изпълнятъ успѣшно подобна задача и трѣбва съ откровеность да признаемъ, че за новото положение трѣбва да се употреби нова метода на дѣйствие.

Кириакодроміонъ-софронieto отъ Софрони Врачански.

(По случай отогодишнината му).

Отъ М. Московъ. — Търново.

Това литературно произведение не е оригинална Софрониева работа, но то е било тѣй широко разпространено между българския народъ, добило е такава извѣстность, и упражнило е такава влияние, щото може да се каже, че никое българско частно оригинално произвѣдѣние не е било тѣй щастливо въ това отношение, както „Недѣлника“ на Софрония. Съ какво може да се обясни причината на голѣмото и широкото разпространеніе на „Софронито?“ Има много причини на това. То е било първо печатано произведение на езика ни, засѣгало е духовния животъ на българина, вѣрата му — най-сѣжпото му и милото му наслѣдие отъ нѣбогашния свободенъ животъ, — засѣгало е онова нѣщо, съ което бълга скъятъ народъ е идентифициралъ народността си, бѣднината си. Софроний се явилъ като тълкователъ на българскитѣ чувства въ онѣзи строго религиозни врѣмена, и, като единчѣкъ утѣшителъ въ злополучнитѣ години на нашето робство, когато народътъ ни трѣбало да каже на себе си: „Lasciate ogni speranza“ и отъ името и свещенниятъ авторитетъ на черковната катедра всѣлъ надежда и вѣра у българина за добъръ животъ, ако не тука на земята, то тамо горѣ, гдѣто праведниятъ Сѣдия ще въздаде справедлива награда всѣкому споредъ дѣлата; гдѣто всички онеправдани, гонени, бити, тъпкани ще намѣрятъ удовлетворение прѣдъ стѣжикитѣ на Божия прѣстолъ! А врѣмената сж били доста злополучни за народа ни: нѣмало правда, нѣмало правосѣдие, ни милость, нѣмало пощада, ни състрадание отъ никѣдѣ. Чакало се единъ проповѣдникъ, единъ пророкъ да прѣдизвѣсти божията воля, да даде сладка надеждица и утѣшение. А такъвъ проповѣдникъ, такъвъ пророкъ се явило въ лицето на Софрония и казалъ: „кой сж надѣй на Бога, онъ скоро сж избавѣнъ отбѣды“ и че „пшеница нее достойна за царскаж трапеза докле на гумно нѣбы молотена и со жерковный камень сотреена и со огнь оспечена!“ Народътъ се вслушалъ въ тия думи, вдѣхновилъ се съ надежда на божията милость и „Софронieto“ се прѣсвало по села и градове, по къщи и колиби, станало настолна книга заедно съ Евангелието. Като първа книга на езика ни и съ строго религиозно съдържание, то проникнало въ тъмнитѣ къшета на България, както и въ градоветѣ и еднакво се чело вредомъ, гдѣ се слушалъ бълг. езикъ!

За да се запознаемъ по отблизо съ тоя Софрониевъ трудъ и да оцѣнимъ по-добрѣ заслугитѣ му, трѣба да кажемъ нѣщо върху онѣзи основни мотиви, око̀ло които се върти съдържанието му, да се запознаемъ съ литературнитѣ му форми и сетиѣ да кажемъ нѣщо за значението му.

I.

Като проповѣднически сборникъ главниятъ прѣдметъ, основниятъ мотивъ, около който се върти цѣлото съдържане на тая книга, е религията, вѣрата въ Бога и спасението на христианина въ она свѣтъ. Въ това произведение се излага учението на християнската религия. Но главното внимание се обръща, какви длѣжности има

човѣкъ къмъ Бога, къмъ себе си и къмъ другитѣ хора.

Като говори проповѣдникътъ за пашитѣ отношения къмъ врѣменнитѣ блага, като посочва пътя, който може да ни заведе до вѣчнитѣ и бесни блажества, казва, че малко трѣба да се привързваме къмъ тоя свѣтъ, защото сме пѣтници тука. „Вси чужденци есмѣ на землѣ и часъ по часъ гледаме да сѣ приселимъ тѣмъ на отечество наши. Како живей заточеный члвкъ намѣсто заточеніа, нали гледа день една да се освободи и да поиде на свое отечество?“ Животътъ е късъ: члвцы гледаме днесъ како іадуть и пиятъ, поютъ, а загра мѣртви“ Ако е такъвъ животътъ, ние не трѣба да се привързваме къмъ него, а да се стрѣмимъ да достигнемъ вѣчния животъ, гдѣто човѣкъ е прѣдопрѣделенъ да живѣе. Но къмъ тоя животъ водятъ два пътища: пѣтъ тѣсенъ и трѣпливъ къмъ вѣчно блаженство, и пѣтъ широкъ и примамливъ — къмъ вѣчни страдания. За да бѣде допуснатъ до вѣчни блаженства, човѣкъ трѣба да се сдобие съ духовни богатства. Материалнитѣ богатства сѣ широкіятъ пѣтъ, но тѣ не водятъ къмъ вѣчни блаженства: „богатый члвкъ отъ члвцы се несрама, отъ суждѣнъ небои, понеже надежда има на богатство свое. Сребролюбіе естъ лютейшій грѣхъ: оно оучина естество нашей да стане като накой свирѣій и лютей звѣръ. Понеже звѣръ като сѣ насыти, отхожда кротокъ по горѣ: ала сребролюбець никога насыщаніе неима (стр. рн). Да не събираме имѣніе с'неправда, почто отъ нее богатъ по много сиромѣхъ естъ предъ Бога (стр. рза). Проповѣдникътъ не е съвсѣмъ противъ богатството, но той иска то да бѣде срѣдство, а не цѣль; за едно богатство не трѣба да забравяме ближни, бога, добродѣтели, не трѣба да мислимъ, че то е нашата въ живота цѣль. „Отъ преумноженіе имѣніе и богатство раждасѣ гордость и неразуміе“ (стр. рза). Обаче подобно естъ на потребныа работа да разносимъ имѣніа наши, ній да обладаваме ему, а не то намъ да разнасаме его като гидры (тамъ) Сребролюбіето е страсть, която довежда до лоши сетнини, затова човѣкъ трѣба да се прѣдпазва отъ него. То може да доведе до кражба, а кражбата, „грабленіе неправедное естъ ненавистный грѣхъ. Не е възможно крадцитѣ да избѣгнатъ страшния божи сѣдъ. „Ако накой сѣ избави на тоя свѣтъ отъ такового сужда“, то на оня свѣтъ ще бѣде „на страшное мученіе преданъ“, па и неговитѣ „наслѣдници послѣ хочутъ зло да теглатъ“, макаръ и да не сѣ причастници въ това прѣстѣпленіе (стр. рзи). Прѣмногото стремленіе къмъ богатство ни води още къмъ по-страшни прѣстѣпленія: ние се уподобяваме волцы плотомѣцы и на звѣремъ кроводѣлцамъ, що ній сиромашкаа кровь“, Освѣтъ то ва, то ни кара да „оуземами лихви на лихви отъ сиромасите“ (стр. рѣ). Съ богатството си можемъ да бждемъ полезни, като правимъ милостини, като прѣглеждаме болнитѣ, бѣднитѣ, ала това богатство трѣба да бжде спечелено честно: „не с'лжа, не с'лестъ или с'клатва, но да ходимъ по добродѣтельный путь и праведно да спечелимъ его“ (стр. рг).

Не е само спечеленото по прѣстѣпенъ начинъ и употребено зле богатство, което води широко къмъ вѣчни мъки и врѣменни страдания. Има и други нравственнѣ злини, отъ които трѣба да се прѣдпазва истинскитѣ христианинѣ. Една отъ тѣхъ е гордостъта. „Толвій тѣжвий грѣхъ неима освѣтъ гордость и високоуміе. Тая гордость много дома, палаты и царства разсыпа. Гор-

достъта не само отдалечава човѣка отъ Бога и му приготвя вѣчни мъки, но и тука на земята влѣче сѣдъ себе си злини и нещастия. На какво да се гордѣе човѣкъ? „Онъ естъ како трава и дніе его како цвѣтъ, исоме трава и цвѣтъ еѣ отпаде. Ами іа вникни въ гробъ и виждѣ. Члвкъ естъ гной и смрадь“ (стр. Т).

Като изобличава проповѣдникътъ слушателитѣ си въ различни прѣстѣпленія, най-сетѣ се обръща съ укори и рисува хората, каквито сѣ си и иска да имъ покаже, че такъвъ животъ не води, ни къмъ свѣтлово благополучіе, ни къмъ нѣчно блаженство. „Богъ подарилъ намъ разумъ, а ние самоволно прѣструваме насъ като накой лютей звѣръ: гневѣме сѣ и течемъ верхъ комшіите наши като асланы: лаіме и оугризѣме чуждаа слава като песове. Коварны и ласкателни есмѣ като ласици“ (стр. іма).“ Никой отъ насъ да не бѣдъ проириивъ, никой да не бѣдъ лукавъ ни грабитель, ни оукоритель, ни брато ненавистникъ, ни сребролюбець, ни пѣвица, ни лихонмець и пр.

Но ако всички тия нравствени злини отдалечаваатъ човѣка отъ Бога и му приготвятъ вѣчни страдания, то кои сѣ положителнитѣ добрини, които ще ни отворятъ райскитѣ блаженства и ще ни вкаратъ въ царството на славата и на благодатъта? Тѣ сѣ: истинска, дълбока, искренна и права вѣра у бога — вѣра, която ще ни помогне да се облѣчемъ „въ свѣтлый добродѣтели“, да не ходимъ като, слѣпи въ тъмнината, въ каквато „много сѣ члвцы нахождатъ“. Тая тъмнина, тая слѣпота ще ни заведатъ „прѣдъ страшнаго судіа“ и ще накаратъ „темныа илуквыа демоны да повлакутъ насъ в'огнь негасимый“ [стр. рзз]. Но само вѣрата не е достатѣчна за нашето спасеніе. Може да вѣрва човѣкъ, но ако е лѣнивъ и нерадивъ къмъ добри дѣла, нѣма да се спаси. Коя полза намъ „отъ вѣрваніе нашъ? Такое вѣруваніе не спасава члвка, понеже вѣра безъ добрая работа мѣртва естъ. Вѣра отъ добра работа приема инѣ и совершенство“. Вѣрата трѣба да бжде „с'любовъ примѣсена и с'добра работа докрай совершенна“ [стр. зѣ]. Светитѣ, великитѣ сподвѣжници христови и праведници „съ светая вѣра и богоугодный работа вси свѣтый нареклися любезни и приятели Богу“. Съ що сѣ стѣпали Богу любезни и близки, и сѣ се сдобили съ вѣчни блаженства? Чужденцы и сиромаси приѣмали въ дома свой, гладни нахранили, голи облачали никому неправда неучинили“. „Ненавидѣли много яденіе, много питіа, любили постъ, воздержаніе и мыслили какво да оучинатъ на ближнія братія свои“ (стр. сн). Трѣба да се стрѣмимъ постоянно къмъ морално усвѣршенствуваніе и да се приближимъ къмъ съвършенния образъ на християнския нравственъ идеалъ. Проповѣдникътъ много сполучливо се ползува отъ природата да потикне слушателитѣ си къмъ постоянно нравствено обновленіе... Премина зима: его желателная пролѣтъ постигна и прииде. Вся зданіа божія подновлена и вси дрѣвеса разклонивы и цвѣтъ испустили. Земля облечена сцвѣтъ. Вси птицы весело поютъ. И ній члвцы що сме разумное созданіе божіе, зато гледаме видимая зданіе божія какоса подновила и оукрасила: тако потребно естъ и намъ да оукрасимъ живѣніа наши“ (стр. л). Можемъ да се възобновимъ, да украсимъ нашето живѣніе съ добродѣтели, а „отъ всѣхъ добродѣтелей най-гольма свѣшная естъ любовь:

кой има любовь, онъ вся заповѣди господни исполнилъ бива: заповѣдь моя естъ, да любите другъ друга“, а да обичать другго ще каже „отъ сърце добро да оучишиш на ближній наши и помощь да сторимъ имъ (стр. Р.І) и за братѣж нашъ да положимъ души наши“ (стр. Р.ІІ). А когато има обичъ, любовь, „тогива престанва зависть между члвцыге: побѣгва клевета, погубват се лжа: ливсва лестъ и ненависть, и неправда, оубийство небыва нигде: затривасъ се баталѣ, вражда не може да бжде и зло оскудѣва отъ земли. Господары прегледватъ подданници свои со охота и трудат се да оучиватъ добро имъ. Тогива по гвадове миръ, по чаршіте истинну, оу народа цѣломудріе, оу судници правда, оу црвахъ благоговѣніе, по члвцы радость, земля станва рай (стр. КТ). Тѣй идеално си рисува проповѣдникътъ свѣта, като се въцари любовьта между хората. Войнитѣ ще изчезнатъ, неправдата, убийствата, клеветитѣ ще оскудѣятъ и земята ще заприлича на рай, ако само бждемъ съединени „съ любовь и единъ съ другій имама сагласіе и миръ, единъ другій сж милуваме“ (стр. СS). Должни есмы всякоги да имама между насъ миръ, любовь и сагласіе со ближними братіа нашей: стова сж различаваме отъ скотове и отъ звѣріе“ (СЗВ). Обичѣта къмъ хората ни кара да жетруваме животъ и всячко, да прѣгледваме сиромасы и немощи, да отдѣляме отъ оскуднитѣ си срѣдства за тия, които иматъ нужда отъ насъ. Тогавя само ще просвѣтнемъ „като свѣтлина посередѣ бжїаго чертога“ (стр. РКД). Господъ наше ищи да будемъ млтвivy и податливy и между себѣ любезни (Р.ІТ); милостива прїатна бива иветокмо по смерти, но и на тол свѣтъ“. И ние трѣбва да бждемъ милостиви, ако искаме да чуемъ: „приидите ина слѣдуйте оу готовное царство отъ сложеніе міра“ стр. Р.ІІ).

Освѣнь любовьта къмъ хората има и други добродѣтели, които всѣкой християнинъ трѣбва да пази, а тѣ сж смиреніе и въздържаніе. „Смиреніе естъ добродѣтель голѣма, иславна, и спасителна: смиреніе естъ просвѣщеніе оума, наставленіѣ душъ, исцѣленіе грѣха и столба небесна, оно вознеси члвка нависока, слава и на свѣтлость божїа“ (стр. Г). „Возлюбите смиреніе, въздържаніе и пр. Тїѣ работи свѣтли суть“ (стр. КЗ). „Воздърженіа здравіе и крѣпость приноси на члвка, а навоздържаніе телесна болестъ и смерть приноси“ (стр. РЗ, СКТ).

Трѣбва да се пазимъ отъ всѣкой грѣхъ, отъ всѣко зло: човѣшката природа лесно се поддава на прѣстѣпността и незаблѣзано може да допустна да се култивира лошия нравъ въ душата, затова „да не пускаме да сж оукорожава оунасъ“ лошото. „Понеже сега сж подхлѣзѣа, а заутра не востана, а позаоутра неизправисѣа“ (стр. ЛS). „Най-выще и полезно естъ отъ злыи обычаи да възбрани душевныя своѣа празы“ (стр. Р.ІІ). Грѣхътъ, освѣнь че ще ни доведе до вѣчни мжки, врѣднѣ е и за тѣлотъ. „Много голѣмо зло приноси на члвка грѣхъ и иветокмо що погѣбва душа его, но грѣхъ кога сж оумножи, приходи болестъ на тело... болестъ на члвка повече отъ грѣхъ приходи“ (ста. КА). „Много крѣты грѣхъ приноси болестъ на тело. Кога сж оумножи грѣхъ оучлвѣка погубва и душу и тѣло“ (стр. ЗД). „Грѣховное оуслажденіе превраща сж на горчивость, болѣзни, поврежденіе тѣло и смерть“ (стр. РД) вмѣсто съ грѣхъ длженъ е всѣкой човѣкъ да краси душата си съ чистота и съ богугодни работи (стр. РТі).

Така што, истинскіягъ християнинъ, който иска да наслѣди вѣченъ животъ, трѣбва да избѣга всички пороци и да усвои добродѣтелитѣ: любовь къмъ другитѣ, въздържаніе, смиреніе, милостива и др. Ала човѣшката природа е слаба, при всички съвѣти и увѣтванія изложена е на съблѣзни, прѣгрешенія и прѣстѣпленія. Какво трѣбва да се прави да се отърве отъ Божия сждъ, ако прѣстѣпи човѣкъ божїитѣ заповѣди? Да прибѣгне къмъ разкаяніе и покаяніе. „О, грѣшна душа, защо сж валашъ оу грѣхъ? Собоуди сж и притецы напоканіе, та да приемешъ паки первоѣ твоѣа свѣтлость: милость божїа тебе чака“ (стр. .ІТ). Но въ покаяніето трѣбва да се обѣщае човѣкъ, че нѣма вече да грѣши: „како тїѣ грѣхи занепрѣдъ нема да оучинимъ в че никога“ (стр. Ті). Но прѣди да се изповѣдашъ, „имашъ ли свѣлого члвка вражда, ты перво примирисѣа соближѣго твоего“ и върни всичко, що си взелъ отъ другитѣ несправедно (стр. Еі). Освѣнь покаяніе иска се и постъ, но истински: „да постатъ очи наши отъ соблазнъ, души отъ гнусное слышаніе, азыкъ отъ лжи и хуленіе... кога постишъ, голы облечи, глацныя нахрани (стр. кі). Да воздержимъ сердце наши отъ зависты, отъ злоба и руде наши отъ кражба, отъ неправда и оубийство (стр. ті). Гдѣто ще се каже, споредъ проповѣдника, истинскіягъ постъ е въздържаніето отъ грѣхъ, а не само отъ месо.

„Напусто посты завистливїи, крадецьгъ, злобиягъ, хульникгъ, немилосърдїигъ, сребролюбегъ — постгъ нѣма да имъ помогне. Кога постимъ, да „подадемъ на гладный сїроты, тогава бива постъ нашъ благоприятъ набога“ (стр. і). Коя полза естъ съ една рѣка да соградимъ црква, а сдруга да соблачамъ сиромасы — состумаху нашъ да постимъ, а со азыкъ нашъ комшїте наши да изїедемъ?“ (стр. рчн) Човѣкъ чрѣзь поста да обуздае лошитѣ си наклонности, да има съкрушено сърдце да нѣма вождаленни мисли, „да не буде побужданъ со сребролюбїе, но да има рѣка податливаж, на бѣдныѣ, млстїи, и каресъ да не дири на ближнаго — ето това естъ истинный постъ (стр. иЗ). Отгова се вижда, че проповѣдникътъ не е билъ единъ простъ формалистъ християнинъ, напротивъ, той е съзнавалъ, че покаяніето само тогава ще бжде полезно, когато е отъ сърдце и когато се обѣщае човѣкъ, че нѣма вече да грѣши и че постгъ си има значение, когато може да ни накара да обуздаемъ страститѣ си и желанїята си и когото е придруженъ съ добри дѣла, като си въздържимъ отъ всичко зло и присадимъ у насъ си всички добродѣтели.

II.

Освѣнь религиозни длженности, човѣкъ има и лични задлженїя къмъ себе си. Наистина, животатъ е кжсъ, ние сме чужденци на тая земля и затова не трѣба да се привѣрзваме къмъ нея и да не забравяме, че ни чака другъ миръ, друга стража, гдѣто, или вѣчно ще блаженствуваме, или вѣчно ще се мжчимъ. Но и тоя животъ си има смисль и той има цѣль; повикани сме да се усвѣршенствуваме нравственно и да се подготвимъ къмъ вѣчни блаженства (стр. Ка), затова не трѣба да затваряме очи прѣдъ задлженїята, които ни прѣдлага тоя животъ. А тия задлженїя сж много и всѣкой, като истински християнинъ, трѣба да ги изпълни. Първото задлженїе е да се грижимъ за живота и да работимъ. Наистина, Господъ ни учи да не се

загрижваме за ядене, за пиене, „ала не да не работимъ рукодѣлие наши: кой не работи да не яде. Всякой члвкъ спроти крѣпостъ свою долженъ ест да работи рѣко-дѣлие свое“ (стр. ПН) „Праздни да не седимъ, но да работимъ, „понеже праздностъ на много зло причина бива: и кой лѣнивъ и не хоче да работи, да не яде (стр. Ок)“. „Образъ да приемнемъ отъ пчелитѣ, како оны всиоги на трудо любіе прилежатъ и никога по-чиваніе не знаятъ (стр. че)“. Какъ можемъ ние да се запазимъ отъ съблазни и прѣгрѣшения, да не паднемъ въ рѣцѣтъ на лукавия? „Непрестанно на трудъ да будемъ (стр. СНЗ)“.

Освѣтъ че трѣба да се трудимъ за прѣхраната си, длѣжни сме да се грижимъ за нашето умственно развитие, защото, останалъ човѣкъ простъ, „станва като простъ, ще почне отъ различнѣй пакости да се клати като отъ вѣтрове (стр. ЛЗ). Незнанието е „голямо зло (стр. риб). Стремимъ ли се къмъ знание, трѣба да се „оудостяваме со истина и правда, понеже кой не любіи правда, онъ погубява душу своего (стр. риг)“.

Проповѣднагѣтъ, като говори за нашитѣ длѣжности къмъ Бога, къмъ душата си, къмъ тѣлото си и къмъ живота, не е пропусналъ случай да не каже нѣщо и върху оная проблема, върху коитѣ се е исписало толкова мастило и хартия, а именно: що е слава и блаженство? Блаженството състои въ съзнанието на нашитѣ задѣлжения къмъ Бога и къмъ хората, а славата е въ усвояването на добродѣлитѣ. Грѣховното наслаждение не доставя блаженство, а болѣсти, „повреждение тѣло, а често и смертъ, намъ се мни, како слава стои оустоличивѣй градове, оугосподарскій палаты и дворе, ала сл прелестяваме: тамо сѣнка ся ест. Можемъ да будемъ днесъ славни, а заоутра останеме безъ почести и забравены. Оу добродѣтель да ищемъ оуслаждение, почестъ и слава (стр. ПД). Да се трудимъ да спечелимъ добродѣтелъ, а она оу съдържава щастіе и благополучіе (тамъ)“. Тѣй щото, споредъ проповѣдникѣтъ, щастіето, благополучіето, свѣтовната наслада трѣба да търсимъ въ добродѣлитѣ, а не въ мирскитѣ суети.

(Слѣдва).

Работата отъ материалистическо и християнско гледище.

Нашиятъ вѣкъ тѣй горделивъ съ образованието си, страда отъ много увлечения и отъ прѣкомѣрно понатово обѣркуване въ основнитѣ нѣща на частния и общественъ животъ. Но ни въ една областъ туй обѣркуване не привежда до такива тежки послѣдици, както въ областъта на труда и работата.

Тѣй като тия послѣднитѣ въ сегашно врѣме сѣ станали нѣща отъ общъ интересъ, то не ще е неблаго-врѣменно да се разгледатъ тѣ при свѣтлината на християнството, да се състави единъ по правиленъ възгледъ на работата, и по такъвъ начинъ да се поддържи любовта и охотата къмъ труда, отслабани отъ минитѣ приятели народни. Но за да се състави едно добро и обосновано понятие за труда и работата, необходимо е още отъ начало да се хвърли единъ погледъ на туй, какъ е гледалъ на работата древниятъ материализмъ, изразенъ въ древното язичество, и какъ се отнася къмъ

нея новиятъ материализмъ, възлѣтенъ въ свѣрѣмения социализмъ.

На древния свѣтъ не сѣ били извѣстни нравствената цѣль и достойнство на труда. Че трудътъ е обязаностъ на всички и на всѣкого, че той прави честъ за всѣкого — съ низко или високо общественое положение, че той е главниятъ факторъ въ живота на народа и основа за неговото благосъстояние, — тия мисли сѣ били свѣршенно чужди на древното язичество. Работата за него е била — неизбѣжно зло. За свободния човѣкъ, който не принадлежи на робовѣтъ, работата била нѣщо срамотно. Всѣка работа, която изисква тѣлесни сили, споредъ мнѣнието на Аристотеля, унижава човѣка. За такава работа, казва той, природата е създала особенъ класъ хора — робитѣ, които, собствено, не сѣ хора. Съгласно мнѣнието на Платона, хората, на които занятията не позволяватъ да се посветятъ на другаритѣ си и на държавата, сѣ достойни за прѣзрѣние. А Цицеронъ нарича жалъвъ трудъ и унижително робство она трудъ или работа, който се извършва срѣщу плата.

Главната причина за тоя прѣзрителенъ възгледъ за работата състояла, безсѣмнѣнно, въ туй, че древниятъ човѣкъ е живѣлъ само за земята. Като не е ималъ понятие за цѣльта на човѣшкото съществуване въ загробния животъ, той не е ималъ правилно разбирање и за задачата на тукашния животъ. Да бъдешъ щастливъ тукъ нѣземе, да спечелишъ земни блага и богатства само за удоволствие и наслаждение — ето коя е била единствената цѣль на съществуваніето му. И макаръ въ други отншения въ живота на древното язичество да изтъкватъ прѣдъ насъ не малко високи и идеални чѣрти, то всички тѣ намирали края си въ най-грубия материализмъ.

Погледнете на хазайственото и имуществено състояние на римското господарство кѣдѣ врѣмето на появата на християнството, и вие ще видите, какво значи да се прѣнебрегва трудътъ, да не се знае истинското значение на работата. Ако по-рано въ Италия съществуваало съсловіето на свободнитѣ селяни, то сега всичко е било прѣкупено отъ римскитѣ богаташи, имѣнията на които били тѣй велики, че се простирали на десетина мили. Тукъ на мѣстото на прѣдишнитѣ цвѣтуци села наредъ съ разкошнитѣ вилли на владѣлцѣтъ сега стояли жалки, прилични на затвора, здания, въ които живѣяли робовѣтъ, що обработвали земята и пасли говедата. И въ самия Римъ тѣй сѣщо имало малко работни людие. Тамъ проживѣвали десетки хиляди, събрали се отъ всички страни на свѣта, богаташи, които прѣскали баснословни суми за угощения и увеселения. Индустрій е нѣмало никаква. Необходимитѣ работи се изпѣлнявали отъ хилядитѣ робове. Съ една дума, древниятъ миръ не е работѣлъ. Като не му е била извѣстна обязаностъта да работи, той не чувствувалъ и никакво уважение къмъ работата.

Сѣщо тѣй не знае нито достойнството, нито цѣльта на работата и най-новия, възлѣтитиятъ се въ социал-демократията, материализмъ. Наистина, ако се послуша проповѣдъта на социалдемократическитѣ водачи, може да се помисли, че тѣ въ свѣта сѣ първитѣ любители и другари на работата, че благодарение само на тѣхъ работата е спечелила въ очитѣ на хората истинска цѣлность, и че по-рано никой не я цѣнѣлъ по достойн-

ство. Но всичко това само тъй се струва; — въ действителностъ въпросътъ стои съвсѣмъ иначе. Ако, наистина, социалдемократитѣ обичатъ работата по-вече отъ другитѣ, то тѣ не би настоявали тъй силно за съкращението на работното врѣме, не биха въвели за това дѣло постоянната сегашна борба, не би се силили да докажатъ, че продължителната работа е вредна за здравието, защото ужъ изисквала прѣкомѣрно изразходване на сили. Но не тя е главната и съществена цѣль на социалдемократията. Защитата на работницитѣ у нея е само сръдство за достигане на цѣльта. Дѣйствителниятъ лозунгъ на социалдемократията е: колкото се може по-малко трудъ, и колкото се може по-вече удоволствия. Самата работа за нея, значи, не е удоволствие, а тежко бреме и неизбѣжно, както това се е разбирало и въ древното язичество, зло. За социалдемократията — та може ли да бѣде иначе при нейното безбожие и отрицание на вѣчността — цѣльта на живота е удоволствието, чувственото наслаждение съ земнитѣ блага. Тѣхнитѣ стремления иматъ едничката тая цѣль: да се доставятъ тия наслаждения колкото се може по-скоро и по-вече. У Бебеля въ книгата му „Жената и Социализма“ ние намираме такава статистика, съгласно която всичкото способно къмъ работа население въ бѣдното демократическо господарство ще има работно врѣме не по-вече отъ 2¹/₄ часа въ деветоцѣтието. При това, той изказва надежда, че съ течене на врѣмето тоя срокъ може още да се съкрати. Не прозира ли тукъ ясно възрѣннето, че работата е бреме, нещастие?

Въ възрѣннето си за работата социалдемократията съ това само се различава отъ древното язичество, че тя съ мнимото уважение къмъ физическия трудъ съединява крайно неуважение къмъ умствения трудъ. Древниятъ свѣтъ е по-справедливъ къмъ умствения трудъ; той счита, напиримѣръ, работата на държавния мъжъ, художника, философа за заслужаваща пълно уважение. Запознайте се съ произведенията на социалдемократическитѣ водачи, ако искате да се убѣдите въ горното социалистическо разбиране за работата. Едва ли е възможно да се говори съ по-големо прѣнебрежение и съ по-язвителни насмѣшки за богаташитѣ-фабриканти, за висшитѣ държавни чиновници и църковни служители, както това прави Марксъ — догматикътъ на социалдемократията. А съгласно мнѣнието на Бебеля въ бѣдното (социалдемократическото) господарство съ умствената работа, поезията, науката и съ литературата ще се занимаватъ само *селманитѣ* и *бабичкитѣ*, т. е. ония отъ мъжетѣ и женитѣ, които сж неспособни за тѣлесенъ трудъ. Огъ това става ясно, какъ цѣнятъ социалдемократитѣ умствения трудъ и защо въ настояще врѣме мнозина работници тъй малко уважаватъ и сж разположени къмъ интеллигентитѣ люде, и защо на ония, които работятъ не съ ръцѣ, а съ глава, гледътъ като на празноскалци, като на бездѣлници и паразити. Когато — кому не е извѣстно, че умствената дѣятелностъ е най-тежкия и най-изнурителния трудъ. Тогава, когато физически работящиятъ отдавна се е прибралъ на вечеренъ покой, умствениятъ работникъ сѣ още продължава да се занимава, сѣди до полунощъ, а понѣкога и подиръ полунощъ, та и въ постелката си дълго още не може да заспи, до като се не успокоятъ нервитѣ му. Ако, поради това, социалдемократътъ на ра-

ботата гледа изобщо като на неизбѣжно зло, то не е ли длъженъ той да питае истинско уважение поне къмъ работата на главата — къмъ най-важната и най-необходима работа? Кому трѣбва да благодаримъ за успехитѣ на културата и великитѣ изобретения (напиримѣръ, паровитѣ машини, тъкачкитѣ, желѣзнитѣ пѣтища, телеграфитѣ и пр.), които тъй много облекчиха и усъвършенствуваха човѣшката работа, и отъ услугитѣ на които въ не малка мѣрка, разбира се, се ползватъ и самитѣ социалдемократи? Кой откри приложението силата на парата, електричеството, магнита, ако не тия, чиято сила и врѣме не е била отдадена на ежедневния физически трудъ, но които за това пъкъ сж можали да съсрѣдоточатъ умственитѣ си способности въ изслѣдваніе силитѣ и законитѣ на природата? Нима това не сж кабинетитѣ учени при университетитѣ и другитѣ висши учебни заведения, които социалистическитѣ агитатори упрѣкватъ въ тунеядство и въ това, че тѣ само ядатъ високитѣ си доходи, получавани огъ пота на работника? Нима тѣ не сж работници? Колко напрѣгания, колко лишения и колко безсънни нощи е струвала тѣзи благодѣйници на човѣшкия родъ тѣхната работа? Нема се само прочете исторіята на живота имъ.

Наистина, нѣкои отъ социалистическитѣ писатели сами знаятъ това. Но тѣ казватъ: „затлъстелиятъ фабрикантъ — търговецъ никои пъкъ не може да се нарече работникъ. Той само спокойно сѣди въ разкошната си квартира или въ кантората си и прибира пари или пъкъ охолно живѣи съ паритѣ, добити вслѣдствие тежкия трудъ на работника“.

Но кой нѣма да се съгласи, че само поради недоразбиране не може да се съзнае, колко е потребенъ практическитѣ умъ и сръчността, за да се стои на чело на едно крупно прѣдприятие. Тукъ е потребно едно дълбоко познание на разнообразнитѣ политически и търговски условия не само на своята страна, но на всѣдѣ, тъй като цѣлиятъ свѣтъ прѣдставлява единъ великъ площадъ. Фабрикантътъ е длъженъ да знае, дѣ и кога е по-изгодно да се купи суровъ материалъ и дѣ е по-изгодно да се събере готова стока. Владѣтелитѣ на параходитѣ и търговцитѣ — посрѣдницитѣ на мировата търговия, сж длъжни не само добрѣ да знаятъ движението у търговията, но да знаятъ и потребитѣ, привичкитѣ и вкусоветѣ на консуматоритѣ. А всичкитѣ тия познания и всичкитѣ тоя опитъ се добива не безъ трудъ, не безъ упорито напрѣгане и многолѣтенъ трудъ. При това не трѣба ва се забравя още и тая отговорностъ и ония безпокойствия, които прѣживѣва фабрикантинтъ въ врѣме на економически кризи. Ако се прѣмѣри едното съ другото, то ще се окаже, че людскитѣ жизнени условия не сж тъй различни, както това мрозина прѣдполагатъ. И може съ увѣреностъ да се каже, че работникътъ, стоящъ подъ влиянието на агитацията противъ господаря, вижда само добритѣ страни на богатството, и самъ не би поискалъ да дойде на мѣстото на господаря си, ако би знаелъ, каква тежестъ лежи на рамѣнитѣ на тоя послѣдния.

И тъй, ни прѣпрославената древностъ, ни още повече възбѣваната социалдемократия не знаятъ истинското значение и богоустановената цѣль на труда.

Истинско познание за това дава само Христианството. Като християни, ние, заедно съ економиститѣ,

трѣба да кажемъ: трудътъ е най-главниятъ факторъ на земнитѣ блага и изворъ на вънкашното благосъстояние на човѣка и на човѣшкото общество. Въ Библията се казва: „добрата работа трѣбва и добръ да се заплати“. *Работникътъ е достоенъ за заплатата си, който се е трудилъ — нека яде*, а който не се е трудилъ, значи, да не яде. И което Христосъ и всички тѣ велики учители на християнството проповѣдватъ съ думи, това тѣ го потвърждаватъ и съ дѣло. Светиятъ апостолъ Павелъ намиралъ своята честъ и слава въ това — самичккъ, съ собственитѣ си ръцѣ да си искава катадневната прѣхрана. Тѣй също работѣлъ и самъ Христосъ, като подѣлѣлъ съ баща си Иосифа въ Назаретъ дърводѣлската работа. Въ подвизи на труда Той изпълвалъ жизнениятъ Свой пътъ, както Самъ за това свидѣтелствува: *„Азъ съмъ длъженъ да работя до като е день; ще настъпн ноцъ, когато никой вече не ще работи“*.

Впрочемъ, по учението на Библията, работата и трудътъ не сж само срѣдство, за да се добие необходимото за поддръжане на живота. По нейното учение, работата съдържа въ себе си нѣщо по-вече. Именно: тя е най-доброто установено отъ Бога срѣдство за възвишението и усъвършенствуването на човѣчеството. „Господъ Богъ, тѣй се казва въ първата книга на Мойсея (2,15) *взгль човѣка (когото създалъ) и го поселилъ въ Едемската градина, да я обработва и за да го храни*“. Тия думи на Библията иматъ най-важно и основно значение въ настоящия случай; тѣй като тѣ ясно показватъ, че човѣкъ е създаденъ за работа. Работата не се е паднала човѣку само послѣ грѣхопадането. Не, щомъ човѣкътъ излѣзълъ отъ рцѣтъ на Твореца, още въ рай, билъ назначенъ не да се ползува само отъ тоя рай, но и да го обработва. *Грѣхътъ само прибавилъ къмъ работата труда*, както е и казано въ Библията: „въ пота на лицето си ти отъ сега ще ядешъ хлѣба си“. Но и обстоятелството, че човѣкъ при работата си бива принуденъ да напръга силитѣ си до излизането потъ на лице му — туй обстоятелство не е само наказание, но по-скоро възпитание; — проклятието Божие тукъ се прѣвръща въ благословение, наказанието — въ милость и благодать. Ето защо, работата и въ настояще врѣме е само частъ отъ рай, частъ отъ божествеността, срѣдство къмъ усъвършенствуване. И яко въ тая самата първа книга Мойсеева се казва: *„и напълняйте земята и я обладавайте“* (1,28) т. е. господствувайте надъ нея, то отъ тукъ произтича двойното слѣдствие: а) че човѣкъ е назначенъ да господствува надъ природата и б) че той може да изпълни туй назначение само посредствомъ трудъ и работа. Благочестивиятъ Сирахъ казва: „избери си каквато и да било работа, и тебъ не ще те постигне болѣсть“. Тукъ на работата се приписва не свойството да ослабва здравьето, както мислятъ социалдемократитѣ, а да го окръпва, да служи за срѣдство въ развитието на тѣлеснитѣ и душевни човѣшки сили. Въ притчата за талантитѣ Господъ хвали раба, който се труди да увеличи имуществото си. Той умножилъ повѣренія нему талантъ и чрѣзъ добросъвѣстна работа отъ малкото станалъ достоенъ за голѣмото. Апостолъ Павелъ желае да види солунскитѣ християни свободни и самостояни посредствомъ труда, както и самъ той, благодарение на тру-

да си, не билъ въ зависимостъ отъ обществото. На крайбиблейскитѣ възгледъ за цѣлѣта на работата се свежда къмъ слѣдното: тя доставя срѣдство за живѣние, окръпва тѣлеснитѣ и душевни сили на човѣка, тя го прави свободенъ и независимъ въ съществуванетоъ му, съдѣйствува за усъвършенствуванетоъ му; възвишава го до такава степенъ, че прави отъ него господаръ на природата, който се ползва отъ силитѣ ѝ за различенъ родъ открития и изобретения, и за разпространението на културата и цивилизацията; тя, най-послѣ, го довежда до благополучие, довежда го до живия Богъ.

Какъвъ високъ възгледъ! Какъ всичко туй е изпълнено съ глубокъ смисълъ и значение! Каква висина, какво нравствено облагородяване и ободряване внася Библията въ работническата срѣда! Хората, намиращи се подъ влиянието на материалистическия възгледъ за работата, вършатъ дѣлото си съ недоволство, съ въздишки, съ озлобление, — тѣ сж най-нещастнитѣ въ дълбинитѣ на душата си. Хората пъкъ, които се трудятъ при християнското разбиране на работата, вършатъ дѣлото си съ радость, съ удоволствие: тѣ въ глубината на душата си сж людие щастливи. Ето защо, нека да запечатимъ по-дълбоко въ сърдце си туй християнско разбиране на работата, за да се приложи послѣ това въ дѣло, за да се осъществи въ живота. Нека употребимъ всички усилия да виѣдримъ туй понятие въ душата и съвѣстѣта на нашия народъ. И тогава ние, наистина, ще излѣземъ на правия пътъ за поправянето на нашия личенъ и общественъ животъ.

Прѣвелъ — Zs. —

Изъ допискитѣ.

Отъ Плѣвень ни пишатъ: Понеже зная, че често глти въ почитаемия „Църк. Вѣстникъ“ хроникирате ржкоположения, то Ви съобщавамъ и слѣднитѣ такива станали въ нашата епархия.

На 10 юли н. г. Негово Високопрѣосвѣщенство св. Вратчанския митрополитъ Господинъ Г-нъ Константинъ ржкоположи учителя Кжно Цековъ, родомъ отъ с. Койнаре, Бѣлослатинско, въ диаконски чинъ съ наименование Константинъ; а на 18-й с. м. него ржкоположи въ свещенически чинъ, а учителя Христо Томовъ, родомъ отъ с. Бѣлослатина въ диаконски чинъ. На 19-й сѣ сжция мѣсець и год. Благоговѣйниятъ диаконъ Христо ржкоположи въ чинъ свещеникъ, а учителя Стефанъ Атанасовъ, родомъ отъ с. Махалата Плѣвенско, въ чинъ диаконъ.

На 24-й септември н. г. послѣдниятъ биде ржкоположенъ за свещеникъ.

Първиятъ, свещ. Константинъ Цековъ, е свършилъ съ зрѣлостъ Богословското въ Самоковъ училище прѣзъ 1901 гид. Учителствувалъ е въ родното си село 5 години, издържалъ е държавенъ изпитъ и сега остава на I вакантна енория при църкв. „св. Параскева“ въ Плѣвень.

Вториятъ, свещ. Христо Томовъ е свършилъ съ зрѣлостъ Богословското въ Самоковъ училище прѣзъ 1902 год. Учителствувалъ е 4 години и сега остава на I вакантна енория при църкв. „св. Параскева“ въ Бѣлослатина.

Третиятъ, свещ. Стефанъ Атанасовъ, е свършилъ Богословското въ Самоковъ училище прѣзъ 1901 год., а издържалъ зрѣлостенъ изпитъ прѣзъ 1902 год. Учителствувалъ е 4 години и сега остава на I вакантна енория при църк. „св. Димитрий“ въ родното си село Махалата.

Отъ с Кукленъ ни пишатъ: Селото Кукленъ има честта да бѣде посѣтено отъ Н. В. Прѣосвящ. Пловдивския Митрополитъ г. г. Максимъ, който извърши архиерейска служба. Слѣдъ изчитанieto на св. Евангелие, Високо Прѣосвѣщения Архипастиръ държа една назидателна и високопоучителна речъ на темата: „Сѣнинъ что добрѣ, или что краснѣ, но ѣже жити брати вкупѣ.“

Съ думи ясни и покъртителни Дѣдо Владика описа връзката, която е съществувала отначало и до днесъ между църквата и народа и заслугитѣ на първата за събужданieto и освобождението на българина отъ двойното робство, като доказа съ факти, че щастieto и благоденствието на народитѣ и обществото напълно зависи отъ единовѣрието, единодушието, съюзването и съединението имъ и, че благодарение липсата на това, нашия народъ е прѣтърпялъ изкушения и подъ булото на заблудението, днесъ виждаме, че частъ отъ този народъ единъ е подъ Римъ Папа, други подъ Мартинъ Лютеръ, трети подъ грѣцки Патрика и пр. и, че за въ бѣдаще при съществуването на взаимна любовъ по между ни, еднодушие и единомислие, само тогава ще може да прѣуспѣваме — иначе, послѣдствията, може би, да бѣдатъ много по-гибелни и по-страшни отъ колкото първитѣ. Той не забрави да опише и злинитѣ, които сж направили нашитѣ инородци и инословни, бидейки членове отъ нашето тѣло, въ сега освободената частъ на България, като същеврѣмено доказа, какъ и сега сжщитѣ тѣзи продължаватъ да правятъ прѣврати и отвѣдъ Рила.

Слѣдъ отпуската на св. служба, Н. В. Пр. въ църковно одѣяние, заедно съ свѣщеницитѣ, народа и много официални личности отъ градоветѣ Пловдивъ и Станимака между, които личеха: Дивизионния Началникъ Г-нъ Генералъ Ивановъ съ много висши офицери, окр. училищенъ Инспекторъ Г-нъ Жилковъ, Директоритѣ на м. гимназия и музея, окол. училищни инспектори и много други се отправиха къмъ новопостроеното училищно здание. Въ една отъ класнитѣ стави се извърши водосвета къмъ 10 1/2 ч.

Слѣдъ водосвета говори учителтъ при Пловдивската м. гиназия Ст. П. Георгиевъ който изтъкна, че народъ, който се грижи за своитѣ училища е народъ съ бѣдаще. Подиръ това, бѣха поржсени всички отъ Дѣдо Владика и най-сетнѣ шестивето излѣзе вънъ прѣдъ входа на училището и се сне снимка.

Послдъ това, множеството се разпрѣсна да разглежда училището, прѣдъ което подъ звуковетѣ на воената на 3-й конни полкъ музика, отпустната даромъ отъ дивизионния Нач-къ, се бѣше завило национално хоро.

Въ 12 1/2 ч. се сложи голѣма трапеза въ новопостроеното училище. Въ врѣме на обѣда свирѣше воената музика, а въ антрактитѣ се пѣяха пѣсни отъ веселитѣ гости.

Къмъ 4 ч. Н. В. Преосвещенство изпратенъ радостно отъ свещеницитѣ и павстото му замина за гр. Пловдивъ. с. Кукленъ, 29 октомврий 1006 г. К.

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛѢТОПИСЪ.

Вжтрѣшенъ отдѣлъ.

Негово Високопрѣосвещенство св. Търновския Митрополитъ господинъ господинъ *Антимъ* тия дни се завърна въ София отъ епархията си и се установи въ Синодалната палата, за да вземе участие въ засѣданията на св. Синодъ.

Бюджетитѣ за идущата година на епархийскитѣ началства. Въ едно отъ послѣднитѣ си засѣдания св. Синодъ е разгледалъ бюджетитѣ на всички епархийски началства за идущата година. Приети сж иѣкои измѣнения, тѣ сж прѣдставени на утвърждению въ Министерството на Външнитѣ работи и Изповѣданията.

† **Целагонийскій Митрополитъ Григорий.** Както съобщаватъ на в. „Вѣсти“, послѣ извѣстието за смъртъта на блаженопочившия Целагонийскій Григорий отъ цѣлая градъ и околността започнали да приждатъ въ митрополитския домъ, дѣто било положено тѣлото на покойния, множество негови почитатели и пасоми. Още на първия денъ въ Митрополията два пкти дохождалъ рускиятъ консулъ въ Битоля г. Калъ, а на вечерната павихида прислѣствувалъ заедно съ госпожата си. По тоя печаленъ случай е дошелъ да изкаже съболезнованията си и австрийскитѣ консулъ г. Прохазка. На 9-ий били изнесени смъртнитѣ останки на покойния отъ митрополията въ църквата „Рожд. пр. Богородица“, дѣто отъ лѣвата страна до павгара му билъ изконанъ гробъ. Шестивето на прѣнасянето и погребението е било извършено при участието на Охридския Митрополитъ г. г. Методий и Велешкия г. г. Авксентий. Прѣзъ тоя денъ била затворена цѣлата българска чаршия. Тукъ сж взели участие всичкитѣ ученици, ученички и цѣлото учителско тѣло; всичкитѣ есафи, корпорации и търговци; прѣдставителитѣ на властта (моавинитѣ на валията, вилаетскиятъ терджуманинъ, сѣдебниятъ инспекторъ, командирѣтъ на жандармерията въ вилаета, жандармерскитѣ бивашия, каймаканинѣтъ на централната кааза и пр.). Отъ консулското тѣло въ процесията личели рускиятъ консулъ г. Калъ съ драгоминона си; прѣдставени били съ депутация солунската българска община, Охридската митрополия и Леринската, Рѣсенската и Прилѣпската общини. Послѣдната се прѣдставявала отъ около 250 души прилѣпски граждани. Числото на участвуващитѣ въ процесията, сѣдено по раздадениѣ на опѣлото свещи, е достигало 7,850 души.

Въ църквата на опѣлото прислѣствували г. Добревъ, княжескиятъ търговски агентъ въ Битоля, заедно съ чиновницитѣ отъ агенството, ромънскиятъ консулъ съ чиновницитѣ си, рускиятъ консулъ и госпожата му и двама жандармерийски офицери на централната кааза.

При свършека на опѣлото Негово Всецрѣподобие Иеромонахъ Никодимъ, архиерейски намѣстникъ въ гр. Прилѣпъ, държалъ подобающето на случая слово, въ което изтъкналъ качества и добродѣтелитѣ на покойния.

А на края г. Цуневъ, управителъ на мъжката гимназия, държалъ друга рѣчь. На слѣдующия денъ (послѣ прѣстояването останкитѣ на покойния архиерей въ Църква) отъ сжщитѣ двама архиереи била отслужена архиерейска служба и павихида за упокоение душата на блаженопочившия. На павихидата прислѣствували рускиятъ консулъ г. Калъ съ госпожата си, княжескиятъ търговски агентъ г. Добревъ, съ чиновницитѣ на агенството. Държана била рѣчь отъ единъ ученикъ отъ VII класъ, и при дълбока печаль и общъ почти плачь тѣлото на блаженопочившия архиерей било прѣнесено отъ срѣдата на църквата и положено въ приготвената до павгара гробница.

По случай смъртъта на Високопрѣосвещенния Григорий до Н. Блаженство били изпратени съболезнователни телеграми отъ Н. Ц. В. Княза, отъ българското правителство, отъ министра на Външнитѣ работи и изповѣданията г. Д-ръ Станчова, и отъ много други частни и официални лица.

Миръ на праха и вѣчно упокоение на душата на заслужилъ блаженопочившъ архиерей! . . .

Едно писмо на българските католици — националисти до папата.

Българитѣ, католици отъ с. Трънчовица, които отдавна се борятъ противъ антinationалната и даже често нехристиянска дѣйност на иностраннитѣ свои патери, напоследѣтъ сѣ изпратили слѣдното писмо до папата въ Римъ :

„Подписанитѣ по-долу римо-католици отъ село Трънчовица въ България заявихме на Ваше Прѣсвѣтѣйшество съ заявления отъ 29 априль, 23 юни, 17 юли, 23 августъ, 1 септември 906 г. че Епископътъ на Никополската епархия — Негово Прѣсвѣщенство Хенри Дулсе — неадекватно е наложилъ интердиктъ на църквата ни отъ 5 мартъ н. с. По поводъ на тия негови разпоредби, ние, слѣдъ като доказахме невинността си, молимъ го щото до празникитѣ „Възресеие Господне“ да вдигне интердикъта, иначе ще се принудимъ да нарушимъ тая му заповѣдъ. Тая молба отпечатахме и въ единъ отъ българскитѣ вѣстници. Въ послѣдствие на тая ни молба Н. П. Хенри Дулсе суспендира отъ свещеническитѣ права енорийския свещеникъ въ селото ни — българинъ, а насъ обяви за схизматици, като ни изключи официално и отъ доното на католическата църква съ обявление № 7 отъ 13 августъ т. г.

Счетохме слѣдъ това за длъжностъ да умолимъ Светия Апостолски Намѣстникъ да се нареди аякта, за да прослѣди вината и да се подведе Дулсе подъ духовенъ сѣдъ. Това направихме съ аявление отъ 26 августъ н. с. 906 г. Сѣщото аявление пратихме и до Св. Конгрегация на пропагандата, обаче и до днесъ нито искра отъ утѣшение отъ нѣждѣ !! . . . Неможемъ да разберемъ дали цѣлата на Римокатолич. Църква е да отлъчва отъ себе си тия християни, които се заслужаватъ за потѣпанитѣ си права? ! . . .

Ваше прѣсвѣтѣйшество,

Ние положително знаемъ, че Римокатолическата църква не изключва вѣрующитѣ си чада, докѣ тѣ сами не се откажатъ отъ нея. Тя не изключва тия свои чада, които желаятъ да хвалятъ Творца на чистъ матеренъ езикъ и да приематъ Христовото учение чрѣзъ едноутробнитѣ си братя — свещеници.

Знаемъ още, че идеята за въвеждане национално духовенство въ всѣка нация, не съставлява отдѣлне отъ католическата вѣра; напротивъ, тая идея най-добрѣ и първоначално е изразена отъ Писуса въ събитието „Слизане на Св. Духа надъ Апостолитѣ“; при това е останала като завѣтъ и отъ Папа Гигорий: „Всѣка нация нека си има свои свещеници“ ! Защо, прочее, епископътъ Дулсе суспендира българина — свещеникъ, а насъ изключва отъ католичеството, по причина, че желаемъ национално духовенство? !

Да, прѣстѣпленieto, което ни доведе да тамъ, щото да бждемъ изхвърлени отъ Римокатолическата църква е чувството за национално духовенство, което се породи въ нашата душа, когато видѣхме, че и нашитѣ братя — плътъ на собствната ни плътъ, сѣ способни да проповѣдватъ словото Боже еднакво съ чужденеца.

Това чувство, до прѣди 25 години, бѣше задушено отъ противното на него чувство, прѣдизвикано отъ проповѣдитѣ на чуждестранитѣ свещеници, че ние — българитѣ, не сме способни за свещенически санъ, че Исусъ не слиза на рѣцѣтъ на българина, че българина не може да бжде ходатай прѣдъ Всевѣшния Творецъ. и . . . редъ още убѣждения, които ражда само заблудението!

Но днесъ? . . . Днесъ виждаме всичко, чувствуваме съвсѣмъ друго: — става ни ясно, че досегашнитѣ чуждестранни — наши духовни водители сѣ ни водили само изъ мрачния пѣтъ, че ержгозора, изъ който се простиратъ нашитѣ исания, е попѣстренъ съ свѣтли зари, че идеята, която прислѣдваме, е похвална не само за различнитѣ нации, но и прѣдъ самия нашъ Спасителъ — Исусъ.

Ние не сме били противъ тая религия, въ която сме родени, и нѣма да бждемъ противъ нея!

А за да докажемъ и прѣдъ Ваше Прѣсвѣтѣйшество, че ние можемъ да цѣнимъ доброто и злото, наказанята и наградитѣ, които ни се налагатъ отъ нашитѣ духовни вождове, *заставяме насъ наша енорийски свещеникъ Станиславъ Петровъ да поеме отново да служи въ енорийската църква „св. Архангелъ Михаилъ“, като го освобождаваме и отъ най-малката отговорностъ прѣдъ по-висшето духовно началство.* За грѣха, който ще сторимъ чрѣзъ това, ще отговаряме ние, а не той.

Нека, прочее, бжде известно и на Светия Апостолски Намѣстникъ, че по-вече ни сѣ мили душитѣ на покойнитѣ ни родители, роднини и дѣца, които ще споменемъ на 1-и ноември и кон-

то безпомощно очакватъ ходатайство отъ насъ, а праха отъ тѣлата имъ лѣжи въ тъмно студентѣ гробове, нежели една неоснователна заповѣдъ, единъ несправедливо наложенъ интердиктъ.

По този начинъ, ние ще намѣримъ утѣшение и за себе си, защото вече 8 мѣсеци стоимъ безъ духовна обслуга, а това е противъ заповѣдитѣ на Римокатолич. Църква, която заповѣдва: „всѣка недѣля слушай литургия“; ще кажемъ още, че не сме ония, които желаятъ образуването на нова вѣра — национална, както я нарича владиката ни Дулсе въ обявлението си № 7.

Бѣхме поискали съ аявление отъ 1/14 септ. 906 г. да благоволи Негово Прѣсвѣтѣйшество и ни присѣдини къмъ епархията на пловдивския Епископъ, но и за него нѣма разпоредба.

Ще бждемъ благодарни, щото поне Върховния Творецъ да не ни оставя въ безпомощъ, както ни оставятъ Неговитѣ служители и Исусови послѣдователи на земята, и ще Го молимъ да ни прати своята благодать, бодростъ и вѣра въ вѣчния животъ чрѣзъ прѣдстоящитѣ празници — 1-и и 2-и ноември.

с. Трънчовица 13/14 окт. 906 г. (слѣдватъ подписи)

Ние се въздържаеме отъ всѣкакви коментари, както по борбата на голѣма частъ отъ католицитѣ-българи у насъ, тѣй и по печатавето туй писмо на католицитѣ-българи отъ с. Трънчовица, за да не бждемъ напрасно обвинени въ некрасни побуждения. Но справедливи бѣлѣжки и освѣтления по тая борба се направиха даже отъ свѣтския нашъ печатъ, който не е посветенъ достатъчно въ противодържавната и противохристиянска дѣятелностъ на иностранното католишко духовенство, а още по-малко — въ психологията и заблуденията на католицизма.

Заслужва, обаче, отбѣлзване обстоятелството, че въпрѣки пълната легалностъ въ дѣйствиата и въпрѣки всичката законностъ въ исканията дори отъ католишко гледище на католицитѣ българи у насъ — на тия мъченици отъ ниждѣ не се даде право, и въ нищо не бидоха поддрѣпени макаръ и да ходиха и писаха туй и тамъ . . .

Остана, наистина, да се мисли, че на тия „дълготерци“ ще се помогне само тогава, кога сами си помогнатъ и то не съ палнативно обрѣщение къмъ тоя и оня (защото папишцетството никога доброволно не допуска неприятни нему прецеденти), а кога радикално възприематъ принципа, който ще имъ даде пълна възможностъ да слушатъ въ църквитѣ си своя рѣчь, да иматъ свое духовенство, и да имъ се регулиратъ всички църковно-религиозни отношения, които сега само спѣватъ религиозния имъ, училищенъ и общественъ напрѣдѣтъ . . .

Внѣшенъ отдѣлъ.

Смъртъят на полския архиепископъ Стаблевски и борбата на поляцитѣ въ Прусия. Тѣмо въ разгара на борбата между поляцитѣ и пруското правителство по въпроса за езика на религиозното прѣподаване въ полскитѣ училища, внезапно се поминалъ познатиятъ полски архиепископъ Стаблевски.

Тая внезапна смъртъ възбужда не малка тревога въ полското общество. И дѣйствително, въ настоящия моментъ на изострена борба между познатиятъ поляци и пруското правителство въпросътъ за архиепископско мѣсто добива особено значение. Не подлежи на съмнѣние, че правителството ще положи всички старания, за да се заеме познатиятъ катедра отъ нѣмецъ, а охлаждането, което напоследѣтъ се забѣлзва между поляцитѣ и католическия центъръ може значително да улесни постигането на тази цѣль.

Архиепископъ Стаблевски е билъ приемникъ на нѣмеца Диндеръ, и неговото назначение въ 1891 г. е било прѣдизвикано отъ обратъ, насатагалъ въ пруската политика въ началото на 90-тѣхъ години. Но благоприятниятъ за поляцитѣ обратъ на пруската политика е билъ, както е известно, много кратковремененъ. Скоро тази политика рѣшително се измѣнила, щомъ камарата гласувала необходимитѣ за флотата кредити и отъ 1894 г. насамъ та не се и подлагала на никакви колебания.

Покойниятъ архиепископъ е билъ за примирителна политика съ пруското правителство и е възвѣзълъ въ рѣшителенъ конфликтъ съ тая политика едва въ послѣдното врѣме. Не отдавна когато насилническитѣ мѣрки на правителството противъ полскитѣ осно-

вни училища минали всѣка граница и прѣдизвикали известната стачка на полскитѣ дѣца, не желаючи да слушатъ прѣподаванията на законъ божи по нѣмски езикъ, архиепископъ Стаблевски е излъзалъ съ едно знаменито послание, въ което остро критикуваше правителствената политика. Това послание е примирило архиепископа съ цѣлото полско общество и сега, по случай смъртта му, цѣлата полска преса посвѣщава на покойния дълбоко съчувствени статии.

Пастирско събрание на рускитѣ свещеници по социалната проблема. На 30-ий м. н. октомврий въ Москва се състояло събрание на московскитѣ свещеници, въ което послѣднитѣ се занимаваха съ обсъждането на тѣй свърѣмениятъ въпросъ за **социализма**. Прочетениятъ по тоя въпросъ рефератъ е ималъ за задача да привлече вниманието на духовенството къмъ борба съ социалдемократията, като партия **атеистическа**. По тоя случай московскитѣ вѣстникъ „Русскъ гласъ“ (т. г. № 285) пише, че въпросътъ, както той билъ разгледанъ отъ събранието, не отговарялъ на дѣйствителността. „Работата се състои въ туй, казва поменатиятъ вѣстникъ, че социалдемократията е прѣимуществено партия социална, а слѣдъ това политическа и най-послѣ — атеистическа. Главниятъ жизненъ нервъ на социалдемократията е — установлението на най-вече справедливи отношения между труда и възнаграждението. Къмъ религията социалдемократията се отнася отрицателно не принципиално, а само до толкова, до колкото религията прѣпятствува или не съдѣйствува за установление справедливи отношения между труда и капитала. Ето защо, за да обезоржатъ социалдемократията, служителитѣ на религията сѣ длъжни да признаятъ несправедливостта у господствующитѣ отношения между труда и капитала и по-дѣятелно и открито да се заематъ за въвеждане на справедливостъ въ поменатата област. Само по тоя начинъ ще се обезвреди социализма“.

Къмъ туй разбираме клоии и рускитѣ „Церковный вѣстникъ“ (вж. т. г. № 46). „Социализмътъ, пише „Ц. В.“, като учение, което изтъква социалната неправда и иска справедливостъ въ отношенията между труда и капитала и послѣ това и въ областта на всички обществени отношения — е учение, което съдържа „здраво ядро отъ истина“. Наистина, не може да се откаже, че въ *минало време* (?) социалистическото учение се е базирало на атеистически предимства. Той е служилъ на атеистическата религия на човѣчествово, както тя е била проповѣдвана отъ Конта и Файербаха. Но въпросътъ тукъ е: свързанъ ли е неразривно социализмътъ, като обществено настроение и като политическа програма съ тая именно идейна прѣдставка? И тукъ „Ц. В.“ иска да отговори — не! И, слѣдователно, излиза нѣвякъ, че социализмътъ само въ „миналото“ си е безбоженъ.

И ние казваме, социализмътъ — въ широкъ смисълъ на дума — като социално учение за справедливото социализиране на възнаграждението съгласно труда — съдържа не само „здраво“, но и „доста здраво ядро отъ истина“. „Който не работи да не яде“ казва апостолътъ. И пастирството христово, наистина трѣбва да се старее да защити онеправдавитѣ работници прѣдъ безбожната експлоатация на плутократията. Това е тѣй. Обаче . . . неправо е отъ тукъ да се прави заключението, както се щѣ на мнозина либералствующи, че ужъ социализмътъ „сегашенъ“ не билъ безбоженъ, а такъвъ билъ „миналиятъ“. Такова твърдение е или компромисъ съ „новото“ или незнание на сегашния социализмъ. Сегашниятъ социализмъ и на теория, и на практика си остава безбоженъ. И до колкото социализмътъ, като каквото и да било социално или политическо учение, се явява противорелигиозенъ, до толкова откровенно и постоянно трѣбва да се дѣйствува противъ безбожническата му тенденция. Нека да се работи за социалната справедливостъ — това е тѣкмо христовско; но нека и да не се влиза въ пълненъ компромисъ съ сегашния безбоженъ социализмъ, защото туй е безполезно и даже вредно „кокетичане“ . . .

ОБЯВЛЕНИЯ

Обявление

№ 87.

Настоятелството при църквата „Св. В. Димитрий“ въ гр. Айтосъ обявява, че първата енория при църквата

по старостъ на досегашния свещеникъ е вакантна и търси кандидатъ за свещеникъ.

Кандидатътъ трѣбва да е свършилъ семинария съ зрѣлостенъ изпитъ, да владѣе църковното пѣние и правило, да е проповѣдникъ и да притежава качества, изискуеми отъ Аполскитѣ правила.

При това кандидатътъ трѣбва да се яви три празнични дни да пѣе и проповѣдва въ църква и да се запознае съ енорияшитѣ.

гр. Айтосъ, 6 октомврий 1906 г.

2—3

Отъ Църковното Настоятелство.

ЯВНА БЛАГОДАРНОСТЪ.

Настоятелството на Стражицката църква, „Рождество Прѣсвета Богородица“, изказва своята явна благодарностъ, на жителъ отъ селото ни Стражица Стойко Ив. Върбановъ, за гдѣто подари на църквата ни слѣдующитѣ цѣнности:

- 1) Въ 1888 год. два байрака,
- 2) Въ 1905 год. единъ свѣщникъ съ 7 кандила, поставенъ на прѣстола и,
- 3) Тази година единъ катъ свещенически одежди. —

Нека Всевишния го закриля и му бжде ржководителъ въ добритѣ му дѣла и за тази му щедростъ стократно го възнагради. —

Дано добрия примѣръ на този добъръ християнинъ се послѣдва и отъ други доброжелатели за слава на религията ни —

с. Стражица
30 Октомвр. 1906 г.

Прѣдсѣдателъ на Църков.
Настоятелство:
Свещ. Савва Статковъ.

Сирѣбно известие

Съ неопикуема скръбъ на сърдце извѣствамъ на роднини, приятели и познати, че многообичната ми съпруга

Презвитера Мария Петрова

На 30 годишна възраст, слѣдъ три дневно тежко боледувание прѣдаде Богу духъ на 25 сръпцу 26 юли н. г. прѣзъ ноцта въ 12 1/2 часа, като ме остави съ четире малки и едно безайниче дѣца вѣчно да жалѣме.

Богъ да те прости мила съпруго и да те всели, идѣже вси праведни почивають.

Село Девене, Врачанска околия.

Дълбоко опечаленъ съпругъ

Свещеникъ: Георги Ив. Начовъ.